

Sygn. akt **VIII Ua 31/13**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 marca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:

Przewodniczący:	SSO Mariola Szmajduch (spr.)
Sędziowie:	SSO Teresa Kalinka SSO Jolanta Łanowy
Protokolant:	Ewa Gambuś

po rozpoznaniu w dniu 6 marca 2014r. w Gliwicach

sprawy z odwołania I. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o zasiłek macierzyński

na skutek apelacji odwołującej

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 18 czerwca 2013 r. **sygn. akt** VI U 84/13

1) zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję organu rentowego w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonej I. B. prawo do zasiłku macierzyńskiego za okres od 26 października 2012r. do 11 kwietnia 2013r. od zadeklarowanej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe w wysokości 8.742,05 zł (osiem tysięcy siedemset czterdzieści dwa złote 05/100),

2) zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. na rzecz ubezpieczonej kwotę 150 zł (sto pięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania.

(-) SSO Jolanta Łanowy (-) SSO Mariola Szmajduch (spr.) (-) SSO Teresa Kalinka

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt VIII Ua 31/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 14 lutego 2013r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział

w Z. przyznał ubezpieczonej I. B. prawo do zasiłku macierzyńskiego za okres od 26 października 2012r. do 11 kwietnia 2013r. przyjmując do ustalenia podstawy wymiaru świadczenia najniższą podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe tj. kwotę 450zł (30% minimalnego wynagrodzenia), a nie jak zadeklarowała ubezpieczona, kwotę 8.742,05zł. W uzasadnieniu wydanej decyzji organ rentowy powołując się na treść art. 49, ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999r.

o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia chorobowego i macierzyństwa (Dz.U. z 2010r. Nr 77, poz. 512 ze zm.), wskazał, iż podstawę wymiaru zasiłku macierzyńskiego przysługującego ubezpieczonemu nie będącemu pracownikiem stanowi przychód za okres 12 miesięcy kalendarzowych poprzedzających miesiąc, w którym powstała niezdolność do pracy. Jeżeli niezdolność do pracy powstała w pierwszym miesiącu kalendarzowym ubezpieczenia chorobowego, podstawę wymiaru zasiłku dla ubezpieczonych, dla których określono najniższą podstawę wymiaru składek, stanowi najniższa podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe. Nadto ZUS podniósł, że odwołująca jako osoba prowadząca działalność gospodarczą od 1 października 2012r. podlega dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu. Jako podstawę wymiaru składek na to ubezpieczenie za pierwszy miesiąc zadeklarowała kwotę 8.742,05zł. Z uwagi na fakt, iż jej niezdolność do pracy powstała w pierwszym miesiącu kalendarzowym ubezpieczenia chorobowego, organ rentowy podstawę wymiaru tego zasiłku za okres od 26 października 2012r. do 11 kwietnia 2013r. ustalił w wysokości najniższej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe.

Ubezpieczona odwołała się od ww. decyzji domagając się przyjęcia jako podstawy wymiaru należnego jej zasiłku macierzyńskiego, zadeklarowanej przez nią kwoty 8.742,05zł. Na uzasadnienie swojego stanowiska ubezpieczona podała, iż kwota przyznanego jej zasiłku macierzyńskiego jest zaniżona bowiem ubezpieczona z chwilą rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej uiszczała na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe składkę od najwyższej dozwolonej podstawy, a mianowicie 250% podstawy wymiaru składki. Nadto ubezpieczona powołała się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2012r. w sprawie I UK 350/11, gdzie wskazano, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest uprawniony do kwestionowania kwoty zadeklarowanej przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność jako podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, jeżeli mieści się ona w granicach określonych ustawą z 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy podtrzymał stanowisko zawarte w zaskarżonej decyzji. Dodał również, iż w okresie od 7 maja 2012r. do 30 września 2012r. odwołująca podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym i dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu, jako osoba współpracująca przy prowadzeniu działalności gospodarczej. Z kolei od 1 października 2012r. podlega dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu jako osoba prowadząca działalność gospodarczą. Dalej ZUS zaznaczył, że odwołująca urodziła dziecko w dniu 26 października 2012r., zatem prawo do zasiłku macierzyńskiego powstało w pierwszym miesiącu ubezpieczenia chorobowego, co powodując, że w takim wypadku zasiłek macierzyński przysługuje w wysokości obliczonej od najniższej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe. Na poparcie swojego stanowiska ZUS powołał wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 września 2012r. w sprawie II UK 36/12

Wyrokiem z dnia 18 czerwca 2013r. (sygn. VI U 84/13), Sąd Rejonowy w Gliwicach oddalił odwołanie.

Sąd Rejonowy oparł powyższe orzeczenie na następującym stanie faktycznym:

Ubezpieczona I. B. prowadzi działalność gospodarczą w zakresie handlu opalem połączoną również ze sprzedażą internetową. Działalność tą ubezpieczona prowadzi od 1 października 2012r. Z tym samym dniem przystąpiła do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego deklarując jako podstawę wymiaru składek na to ubezpieczenie kwotę 8.742,05zł.

W dniu 26 października 2012r. ubezpieczona urodziła dziecko i wystąpiła z wnioskiem do organu rentowego o wypłatę zasiłku macierzyńskiego.

Zaskarżoną decyzją (...) Oddział w Z. przyznał ubezpieczonej prawo do zasiłku macierzyńskiego za okres od 26 października 2012r. do 11 kwietnia 2013r., przyjmując do ustalenia podstawy wymiaru świadczenia najniższą

podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe tj. kwotę 450zł (30% minimalnego wynagrodzenia). Z kolei w ocenie ubezpieczonej tytułem zasiłku macierzyńskiego za sporny okres winna ona otrzymać miesięcznie po 6.000zł.

Powyższych ustaleń Sąd I instancji dokonał w oparciu o akta zasiłkowe ubezpieczonej dołączone do kat niniejszej sprawy, a także wyjaśnienia ubezpieczonej słuchanej w charakterze strony.

Sąd I instancji powołał się na treść art. 29 ust.1, art. 48, ust. 1 i art. 49 ustawy z dnia 25 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (tekst jednolity Dz.U.2010.77.512 ze zmianami) i uznał stanowisko organu rentowego zaprezentowane w zaskarżonej decyzji za słuszne.

W szczególności Sąd Rejonowy przyjął, iż wprawdzie ubezpieczona z chwilą rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej tj. z dniem 1 października 2012r. zgłosiła się do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego deklarując jako podstawę wymiaru składek na to dobrowolne ubezpieczenie chorobowe kwotę 8.742,05zł, to jednak w tym samym miesiącu, a dokładniej w dniu (...) urodziła dziecko i wystąpiła z wnioskiem o wypłatę jej z tego tytułu zasiłku macierzyńskiego.

Na potwierdzenie słuszności swojego stanowiska Sąd Rejonowy przytoczył stanowisko Sądu Najwyższego zaprezentowane w wyroku z 6 września 2012r., wydanym sprawie II UK 36/12, LEX nr 1218196, w którym wskazano, iż podstawę wymiaru zasiłku macierzyńskiego, do którego prawo powstało w pierwszym miesiącu kalendarzowym nieopreżonego innym ubezpieczeniem dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, określa art. 49 pkt 1 ustawy z 1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, jako najniższą podstawę wymiaru składek na to ubezpieczenie po odliczeniach, o których mowa w art. 3 pkt 4 tej ustawy, bez względu na wysokość kwoty zadeklarowanej na podstawie art. 18 ust. 8 lub 18a ust. 1 u.s.u.s. W ocenie Sądu Rejonowego, na bazie stanu faktycznego analogicznego do stanu faktycznego będącego przedmiotem niniejszego postępowania, Sąd Najwyższy w uzasadnieniu swego wyroku podkreślił, iż w efekcie przyjęcia jako podstawy wymiaru zasiłku macierzyńskiego podstawy wymiaru składki w kwocie zadeklarowanej za pełny miesiąc, w miejsce wskazanej przez ustawodawcę najniższej podstawy wymiaru składki, przeciętny stosunek wysokości świadczenia do wniesionej składki pozostałby w oderwaniu do ustawowych regulatorów sprawiedliwego rozłożenia kosztów świadczeń i powodował konieczność pokrycia świadczeń z funduszy zebranych przez innych ubezpieczonych, a taka sytuacja miałaby, zdaniem Sąd I instancji, miejsce w niniejszej sprawie.

Sąd Rejonowy orzekł zatem jak w sentencji zaskarżonego wyroku.

Apelację od wyroku wniosła odwołująca I. B..

Zaskarżając wyrok w całości, apelująca zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego, w szczególności naruszenie art. 49 pkt 1 ustawy z 25 czerwca 1999r.

o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, przez jego błędne zastosowanie, polegające na zastosowaniu określonej w nim reguły, pomimo faktu, iż ubezpieczona nie zadeklarowała najniższej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe. Dalej zarzuciła błędne niezastosowanie normy art. 49, pkt 2, w zw. z art. 52 powołanej ustawy. Zarzuciła również naruszenie art. 29, ust. 1 w zw. z art. 52 i 48, w zw. z art. 36 ustawy zasiłkowej, poprzez ich błędne zastosowanie skutkujące nieprawidłowym ustaleniem podstawy wymiaru zasiłku macierzyńskiego, w kwocie niższej niż wynikająca z zadeklarowanych składek na ubezpieczenie chorobowe. Ponadto zarzuciła naruszenie art.67K. z art. 2a ustawy systemowej, które polegało na ograniczeniu jej prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego poprzez obniżenie wysokości przysługującego zasiłku macierzyńskiego.

W oparciu o tak postawione zarzuty apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji organu rentowego, poprzez przyznanie jej prawa do zasiłku macierzyńskiego wyliczonego od zadeklarowanej przez nią

podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe. Wniosła również o zasądzenie od organu rentowego zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych za pierwszą i drugą instancję.

W uzasadnieniu apelacji odwołująca podtrzymała swoje dotychczasowe stanowisko, jak również nie zgodziła się z interpretacją przepisów dokonaną przez Sąd Rejonowy. W szczególności powołując się na treść art. 29, ust. 1, pkt 1 ustawy zasiłkowej, a także art. 52, w związku z art. 36, ust. 2 tej ustawy, wskazała, że w jej przypadku winna mieć zastosowanie zasada obliczania wysokości zasiłku macierzyńskiego w oparciu o podstawę wymiaru składek na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe, zadeklarowanej za pierwszy miesiąc podlegania temu ubezpieczeniu. Równocześnie podniosła, że w jej wypadku nie znajdzie zastosowania przepis art. 49, pkt 1 ustawy zasiłkowej, bowiem nie zadeklarowała ona najniższej stawki składek na to ubezpieczenie, a wręcz przeciwnie, stawkę maksymalną. W związku z powyższym winna w stosunku do niej znaleźć zastosowanie reguła określona w art. 49, pkt 2 ustawy zasiłkowej. Jak wskazała, ma świadomość, iż przepis ten nie odnosi się ściśle do jej sytuacji faktycznej, ale winien znaleźć zastosowanie na zasadzie analogii, jako do sytuacji najbardziej zbliżonej.

Ponadto podniosła, że w orzecznictwie istnieje pogląd, iż Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest uprawniony do kwestionowania kwoty zadeklarowanej przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność jako podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, jeżeli mieści się ona w granicach określonych ustawą z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.). W tym zakresie powołała się na uchwałę Sądu Najwyższego w składzie 7 sędziów z dnia 21 kwietnia 2010r. sygn. akt II UZP 1/10 (OSNP 2010/21-22/267) i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2012r. w sprawie I UK 350/11 (LEX nr 1215610).

W toku postępowania przed Sądem II instancji odwołująca powołała się nadto na okoliczność wejścia w życie z dniem 1 grudnia 2013r. nowej treści przepisu art. 49, ust. 2 ustawy zasiłkowej, który w jej ocenie znajdzie w pełni zastosowanie do jej sytuacji faktycznej i pozwoli na wypłatę zasiłku macierzyńskiego w wysokości jakiej się domaga. Zauważyła również, że treść nowego przepisu jest efektem wydania w dniu 24 maja 2012r. wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie P 12/10, gdzie Trybunał orzekł, że art. 48, ust. 2 i art. 52 ustawy zasiłkowej w zakresie w jakim nie przewidują odpowiedniego stosowania art. 37 ust. 1 tej ustawy przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłków chorobowego i macierzyńskiego należnych ubezpieczonemu dobrowolnie, podlegającemu ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, którego niezdolność do pracy powstała przed upływem pełnego miesiąca kalendarzowego ubezpieczenia chorobowego z tego tytułu, w sytuacji gdy było ono poprzedzone ubezpieczeniem chorobowym z innego tytułu, są niezgodne z art. 32 ust. 1 w związku z wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zasadą sprawiedliwości społecznej.

Sąd Okręgowy w Gliwicach Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zważył co następuje:

Apelacja ubezpieczonej zasługuje na uwzględnienie.

Na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego przed Sądem Rejonowym oraz dowodów przeprowadzonych w postępowaniu odwoławczym, a zwłaszcza pisemnej informacji (...) Oddział w Z. z dnia 6 grudnia 2013r. (k.47), Sąd II instancji dokonał dodatkowo następujących ustaleń.

I. B. w okresie od 1 października 2011r. do 6 maja 2012r. podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu chorobowemu, jako pracownik zatrudniony u płatnika składek PW (...). Następnie w okresie od 7 maja 2012r. do 30 września 2012r. podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu, jako osoba współpracująca przy prowadzeniu działalności gospodarczej u płatnika składek (...). Z kolei od 1 października 2012r. podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu, jako osoba prowadząca działalność gospodarczą.

Przystępując zatem z dniem 1 października 2012r. do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, odwołująca miała już bezpośrednio wcześniej okresy ubezpieczenia chorobowego z innego tytułu.

W takiej sytuacji, w ocenie Sądu Okręgowego, do odwołującej nie znajdzie zastosowania reguła ustalania podstawy wymiaru zasiłku macierzyńskiego ustanowiona w art. 49 pkt 1 w zw. z art. 52 ustawy z 25 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia chorobowego i macierzyństwa (Dz.U. z 2010r. Nr 77, poz. 512 ze zm.).

Ustawa ta w przypadku powstania niezdolności do pracy w pierwszym miesiącu kalendarzowym aktualnego ubezpieczenia chorobowego różnicuje sposób ustalania wysokości zasiłków w zależności od tego, czy ubezpieczony podlega temu ubezpieczeniu obowiązkowo z tytułu pozostawania w stosunku pracy, czy też został nimi objęty na zasadach dobrowolności z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. Do pierwszej wymienionej sytuacji zastosowanie znajduje zasada określona w art. 37, ust. 1 ustawy, zgodnie z którym podstawę wymiaru zasiłku chorobowego stanowi wynagrodzenie, które ubezpieczony będący pracownikiem osiągnąłby, gdyby pracował pełny miesiąc kalendarzowy. Przepis art. 48 ustawy zmieniający zasady ustalania podstawy wymiaru zasiłków przysługujących ubezpieczonym niebędącym pracownikami, w ust. 2 (podobnie jak art. 52) ustawy nie odsyłał do odpowiedniego stosowania tej zasady w stosunku do osób niebędących pracownikami.

To zróżnicowanie sytuacji ubezpieczonych będących pracownikami oraz ubezpieczonych dobrowolnie zakwestionował Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 24 maja 2012r. sygn. akt P 12/10 (OTK – A nr 5, poz. 52) w odniesieniu do tych osób prowadzących działalność gospodarczą, których dobrowolne ubezpieczenie chorobowe z tytułu prowadzenia takiej działalności poprzedzone było - bezpośrednio, albo z krótką przerwą – ubezpieczeniem chorobowym z innego tytułu. W motywach tego wyroku Trybunał stwierdził, że zmiana tytułu ubezpieczenia chorobowego nie przerywa jego biegu, a osoba rzetelnie uiszczająca składki pozostaje ubezpieczona niezależnie od tytułu z jakiego składki te odprowadza, istotne jest tylko podleganie ubezpieczeniu chorobowemu oraz ponoszenie ciężaru ekonomicznego składek na nie przez określony czas. Za niedopuszczalne Trybunał uznał różnicowanie wysokości zasiłków należnych ubezpieczonym, wynikające tylko ze zmiany tytułu ubezpieczenia.

Stwierdzenie przez Trybunał niekonstytucyjności art. 48, ust. 2 omawianej ustawy nakazywało dokonanie wykładni art. 49 pkt 1 ustawy, zgodnie z którą przepis ten reguluje ustalanie wysokości zasiłku chorobowego dla osób przystępujących do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej po raz pierwszy. Jego zakresem nie są natomiast objęte osoby, których dobrowolne ubezpieczenie chorobowe było poprzedzone – tak jak w przypadku odwołującej – ubezpieczeniem chorobowym z innego tytułu.

Takie rozumienie tego przepisu znalazło odzwierciedlenie w nowym brzmieniu art. 49 ustawy, obowiązującym od 1 grudnia 2013r., który w dodanym ust. 2 przewiduje, że jeżeli niezdolność do pracy powstała przed upływem pełnego miesiąca kalendarzowego ubezpieczenia chorobowego, a okres ubezpieczenia chorobowego rozpoczął się nie później niż 30 dni od ustania ubezpieczenia chorobowego z innego tytułu, przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego stosuje się odpowiednio przepis art. 37 ustawy.

W świetle powyższych rozważań należy uznać, że Sąd Rejonowy dokonał niewłaściwej interpretacji obowiązujących przepisów, przez co błędnie je zastosował. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 września 2012r. w sprawie II UK 36/12, przytoczony przez Sąd I instancji dla uzasadnienia przyjętego stanowiska dotyczył innych okoliczności faktycznych – wysokości zasiłku macierzyńskiego, do którego prawo powstało w pierwszym miesiącu kalendarzowym niepoprzedzonego innym ubezpieczeniem dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej – dlatego nie znajduje zastosowania w niniejszej sprawie.

Reasumując, Sąd II instancji uznał, że apelacja odwołującej jest uzasadniona i ubezpieczona ma prawo do wyliczenia zasiłku macierzyńskiego za okres od 26 października 2012r. do 11 kwietnia 2013r. od zadeklarowanej przez nią podstawy wymiaru ubezpieczenia chorobowego, tj. kwoty 8.742,05zł. Kwota ta mieści się w granicach określonych w art. 20, ust. 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, tj. 250% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale (komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z 9 sierpnia 2012r. w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w II kwartale 2012r. – M.P. z 2012r. poz. 585).

W konsekwencji Sąd odwoławczy, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak

w punkcie pierwszym sentencji wyroku.

O kosztach orzeczono po myśli art. 98 k.p.c. w związku z § 11 ust 2 i § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.) w punkcie drugim orzeczenia.

(-) SSO J. Ł. (-) SSO M. S. (ref.) (-) SSO T. K.

Sędzia Przewodniczący Sędzia